

AZƏRBAYCAN MÖVZUSU DÜNYA NƏŞRLƏRİNDƏ

Sevinc Abbas qızı Məcidova

*AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxana,
Nadir kitablar fondu, baş kitabxanaçı
Yasamal rayonu, Hüseyn Cavid pros.129
macidova.sevinc@gmail.com*

Açar sözlər: *Mərkəzi Elmi Kitabxana, nadir kitablar, xarici dillərdə Azərbaycan nəşrləri, Nizami Gəncəvi, Dədə Qorqud*

Ключевые слова: *Центральная научная библиотека, редкие книги, азербайджанские издания на иностранных языках, Низами Гянджеви, Дедэ Горгуд*

Keywords: *Central Scientific Library, rare books, Azerbaijani publications in foreign languages, Nizami Ganjavi, Dedad Gorgud*

Xülasə: AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasında dünya nəşrləri arasında Azərbaycana aid əsərlər də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müxtəlif dillərdə çap olunan bu kitablar dünyanın mötəbər kitabxanalarında nümayiş olunur. “The Book of Dede Korkud” adlı əsər 1974-cü ildə Böyük Britaniyada çap edilib. Kitabda oğuz rəvayətlərində, əfsanələrində, nağıllarında və xalq hekayələrində adı çəkilən Dədə Qorquddan bəhs edilir. “In Ismailitic Work by Nasraddin Tusi” əsəri isə Azərbaycanlı alim filosof, astronom və riyaziyyatçı Nəsrəddin Tusi haqqında yazılmış məqalədir. Füzulinin “Lejla and Mejnun” kitabı 1970-ci ildə Londonda çapdan çıxıb. Nizami Gəncəvinin yapon dilində çap olunan iki cildlik əsəri isə kitabxanalarda nümayiş olunmaqla yanaşı, həm də kitab hərraclarında ən yüksək qiymətə satışa qoyulub. 1967-ci ildə fransız dilində yazılan “Mirzə Fath -Ali Akhundov Comedies” kitab, Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin qədim köklərini nümayiş etdirən, Londonda çap olunmuş “Kerimov L. Carpets” adlı nəşrlər də qiymətli əsərlərdən biridir.

Резюме: Среди мировых публикаций в Центральной научной библиотеке НАНА особое значение имеют работы, связанные с Азербайджаном. Книги, изданные на разных языках, экспонируются в престижных библиотеках по всему миру. Произведение «Книга Деде Коркуда» было издано в Великобритании в 1974 году. В книге рассказывается о Деде Коркуде, который упоминается в огузских легендах, преданиях, сказках и народных сказаниях. Произведение «В исмаилитском произведении Насреддина Туси» представляет собой статью, написанную об азербайджанском ученом, философе, астрономе и математике Насреддине Туси. Книга Физули «Лейла и Меджнун» была издана в Лондоне в 1970 году. Двухтомное произведение Низами Гянджеви, изданное на японском языке, не только выставлялось в книжных магазинах, но и продавалось по самым высоким ценам на книжных аукционах. К числу ценных произведений относятся также книга «Комедии Мирзы Фатха-Али Ахундова», написанная на французском языке в 1967 году, и издание Керимов Л. Ковры», изданное в Лондоне, в котором показаны древние корни азербайджанского искусства ковроткачества.

Summary: Works related to Azerbaijan are of particular importance among world publications in the Central Scientific Library of ANAS. These books, published in various languages, are exhibited in prestigious libraries around the world. The work “The Book of Dede Korkud” was published in Great Britain in 1974. The book talks about Dede Korkud, who is mentioned in Oghuz legends, legends, fairy tales and folk tales. The work “In Ismailitic Work by Nasraddin Tusi” is an article written about the Azerbaijani scientist, philosopher, astronomer and mathematician Nasraddin Tusi. Fuzuli’s book “Lejla and Mejnun” was published in London in 1970. Nizami Ganjavi’s two-volume work, published in Japanese, was not only exhibited in bookstores, but also sold at the highest prices at book

auctions. The book “Mirza Fath -Ali Akhundov Comedies” written in French in 1967, and the publication “Kerimov L. Carpets” published in London, which demonstrated the ancient roots of Azerbaijani carpets are also among the valuable works.

Giriş

Ulu öndər Heydər Əliyev deyirdi: “Kitabxana xalq, millət üçün , cəmiyyət üçün müqəddəs bir elm ocağıdır”. Kitabxanalar tarixi yaddaşımız, milli mənəvi xəzinə kimi cəmiyyətimiz üçün müqəddəs bir elm məbədidir. Tariximizi, mənəvi sərvətimizi, milli dəyərlərimizi qoruyub saxlayan, nəsildən-nəsilə ötürən belə elm ocaqlarından biri də 100 illik tarixi olan Mərkəzi Elmi Kitabxanadır.

Mərkəzi Elmi Kitabxana ölkəmizdə fəaliyyət göstərən zəngin fondları olan kitabxanalardan biridir və bu kitabxanaların elm, texnikanın, mədəniyyətin inkişafında, xalqın maariflənməsində, oxucuların informasiya tələbatının ödənilməsində xidmətlərinin dəyəri ölçülməzdir.

Mərkəzi Elmi Kitabxananın əsas fondlarından biri, əsas 1998-ci ildə qoyulmuş “Nadir Kitablار” Fondudur. Fond da fərqli dizaynlı, müxtəlif dillərdə çox qədim, nəfis tərtibatlı ədəbiyyat nümunələri qorunub mühafizə edilir.

“Nadir Kitablار” fondunun əsas qiymətli hissəsini Avropa dillərində olan xarici ədəbiyyat təşkil edir və bu kitablار mövzu baxımından çox zəngindir. Xarici ədəbiyyatın ən dəyərli hissəsini Azərbaycanın zəngin tarixini, ədəbiyyatını, incəsənətini özündə ehtiva edən kitablار təşkil edir. “Nadir Kitablار” fondunda xarici ədəbiyyat Azərbaycanın böyük mütəfəkkirlərinin, şairlərinin, klassiklərinin xarici nəşriyyatlarda işıq üzü görən əsərləriylə və ölkəmizin zəngin tarixini işıqlandıran ədəbiyyatlarla seçilir. Azərbaycanın böyük klassiklərindən Nizaminin, Fizulinin, Nəsiminin, Mirzə Şəfi Vazehin müxtəlif dillərdə olan qiymətli əsərləri fond da mühafizə olunan incilər sırasındadır [3, s.43].

Bu dəyərli kitablارın unikalılığı onların xarici ölkələrin nəşriyyatlarında nəşr edilməsidir. Fond da qorunan ədəbiyyat nümunələrindən “The Book of Dede Korkud” (Great Britain,1974) kitabının adını çəkə bilərik. Kitab da oğuz rəvayətlərində, əfsanələrində, nağıllarında və xalq hekayələrində adı çəkilən Dədə Qorquddan bəhs edilir [2, s.4].

“In Ismailitic Work by Nasraddin Tusi” (from the journal Asiatic Society /1931) əsəri isə Azərbaycanlı alim filosof, astronom və riyaziyyatçı Nəsrəddin Tusi haqqında yazılmış məqalədir.

1970-ci ildə Londonda çapdan çıxan dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Fizulinin “Leyla and Mejnun” kitabı fond da mühafizə olunan qiymətli nəşrlərdən biridir. Kitab da bəşəri dühalar müəllifinin “Leyli və Məcnun” əsərinin şeir formasında tərcüməsi verilmişdir.

Nizami Gəncəvi haqqında Azərbaycanda və xarici ölkələrdə çox yazılıb [4, s.15]. “Nadir kitablار” fondunun digər qiymətli nəşrlərindən biri də, dünya ədəbi irsinə dəyərli töhfələr verən Nizami Gəncəvinin “Xosrov və Şirin” (Nizami. Chosrov et Chirin / Paris 1970) poemasıdır. Kitab da şairin adı çəkilən əsəri və yaradıcılığı haqqında geniş məlumat verilir. Nizaminin “The poems of Nizami” kitabı isə Londonda çap olunub.

Fransız dilində olan ədəbiyyat içərisində maraqlı nümunələrdən biri də “Mirzə Fath -Ali Akhundov “Comedies” (Gallimard,1967) kitabıdır.

Xalqımızın mədəniyyət tarixində mühüm yer tutan xalçaçılıq sənətinin qədim köklərini nümayiş etdirən “Kerimov L. Carpets” adlı nəşr Londonda işıq üzü görüb. Kitab da müxtəlif rəng çalarları, naxışları və təsvirləri ilə seçilən Azərbaycan xalçalarından bəhs edilir. Azərbaycan miniatür sənətinin cazibədar bədii formasını, bədii estetik dəyərini və zəngin koloritini özündə əks etdirən Şərq miniatürləri dünya xalqlarının marağını özündə birləşdirir və belə xüsusi ecəzkarlığa malik miniatürlər oxucu diqqətini cəlb edir [1, s.48].

Həmçinin, “Nadir kitablار” fondunda xarici ədəbiyyatın əsas hissəsini Azərbaycan tarixini zəngin faktlarla işıqlandıran çox qiymətli və dəyərli ədəbiyyat təşkil edir və bu nəşrlərin xarici ölkələrdə işıq üzü görməsi təqdirəlayiqdir.

“The struggle for Transkaukasia (1917-1921)” adlı Oxfordda çap olunan əsərdə 1905-ci il inqilabı, erməni Azərbaycan düşmənçiliyi, mart inqilabı və s. tarixi hadisələr nəql edilir.

“Essad Bey. Tüelve secrets of the Caucasus” (1931) adlı nəşrdə müəllif Qafqaz dağları və ətraf bölgələr haqqında xatirələrini oxucular ilə bölüşür.

“Gink Kş Turansky İşAzerbaidchan”. Budapeşdə nəşr olunan kitabda qədim Bakı, Bakıətrafı qalalar, Şirvanşahlar sarayı, Abşeronun möhtəşəm sirli abidəsi Qız Qalası haqqında məlumatlar əks olunur.

“Russian Azerbaijan (1905-1920)” ingilis dilində yazılan bu kitabda da 1905-ci il inqilabı, xanlıqlarımız, ölkəmizdə baş verən inqilablar, Azərbaycan kommunistləri, Rusiya bolşevikləri və bu kimi tarixi mövzulardan söhbət açılır.

“Nadir kitablar” fondunun xüsusi qiymətli hissəsini təşkil edən Avropa dillərində olan xarici ədəbiyyatın miqdarı çox olmasa da, mövzu baxımından çox zəngindir və onun ən dəyərli hissəsini Azərbaycan, onun tarixi, ədəbiyyatı, incəsənəti ilə bağlı kitablar təşkil edir. Və bu da ölkəmizin dünya çapındakı rolunun danılmaz olmasının sübutudur.

Ədəbiyyat

1. *Babayeva, N.* Nadir nəşrlər fondunun xarici ədəbiyyatı//Elmi Əsərlər.№11/AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası.-Bakı:MEK, 2011.- s.206
2. "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanı dünya ədəbiyyatşünaslığında /A.Nəbiyev//Dədə Qorqud dünyası.- 2022.- №1(4).- S.4-17.
3. *Süleymanova, F.* Müstəqillik illərində Qərbi Avropa ədəbiyyatı şöbəsinin dövlətlərarası əməkdaşlığının inkişafı //Elmi Əsərlər.№12/AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası.-Bakı:MEK, 2012.-s.114
4. *Yusifli, Xəlil* //525-ci qəzet.- 2021.- 25 dekabr.- S.15.